

УДК 616-036.686:312.6(477)

DOI: 10.32751/2663-0761-2018-03-09

РАПТОВА СМЕРТЬ, ЯК ОДИН ІЗ ПОКАЗНИКІВ СТАНУ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ**Н.М. Ергард**, кандидат медичних наук, асистент кафедри судової медицини та медичного права Національного медичного університету імені О.О.Богомольця**А.М. Біляков**, доктор медичних наук, доцент, доцент кафедри судової медицини та медичного права Національного медичного університету імені О.О.Богомольця**Б.В. Михайличенко**, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри судової медицини та медичного права Національного медичного університету імені О.О.Богомольця**С.С. Бондар**, кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри судової медицини та медичного права Національного медичного університету імені О.О.Богомольця

Резюме. У статті викладена судово-медична оцінка смертності населення України, в тому числі серед військовослужбовців, внаслідок раптової смерті, розглянуті негативні фактори ризику, такі як алкогольна і ніотинова інтоксикація, надмірне фізичне і психоемоційне перенапруження, неправильне і надмірне харчування та малорухливий спосіб життя.

Ключові слова: судово-медична експертиза, психоемоційне перенапруження, алкогольна інтоксикація, ніотинова інтоксикація.

Вступ. Здоров'я населення України може бути оцінене не тільки з позиції кількості захворювань, інвалідності і рівня смертності, а також з точки зору патології, яка є причиною смертності населення, в тому числі серед військовослужбовців. І для цього найбільш показовим є раптова смерть. Маючи тенденцію до щорічного зростання, раптова смерть є однією з найважливіших проблем світової медицини. Вона призводить до значних економічних втрат, вражаючи працездатне населення. У світі вже тривалий час спостерігається зростання смертності населення, в тому числі і серед військовослужбовців, що призводить до зниження середньої тривалості життя. Тому в багатьох країнах існують національні програми по виявленню основних причин раптової смерті, її профілактики та попередження.

Судово-медична експертиза бере активну участь в цій роботі, оскільки є важливим джерелом інформації про причини виникнення раптової смерті і впливу фонових станів на її розвиток. На підставі аналізу та систематизації матеріалів бюро судово-медичної експертизи у разі смертності населення від захворювань, можна визначити як її структуру, так і виявити

патологічні стани, які їй передують [1,2]. Це може допомогти органам охорони здоров'я та медичним закладам Міністерства оборони України в розробці і впровадженні нових напрямків профілактичної роботи, а також оцінювати їх ефективність.

Мета роботи – моніторинг випадків раптової смерті серед населення України, в тому числі і серед військовослужбовців, причинами якої є патогенетичні прояви фонових станів, обумовлені алкогольною та ніотиною інтоксикацією, що відображають як рівень здорового способу життя, так і стан здоров'я населення.

Матеріали та методи дослідження. Об'єктом дослідження були матеріали кримінальних справ та медична документація, в тому числі Висновки експертів та Висновки експертного дослідження.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналіз судово-медичної документації свідчить про те, що раптова смерть найчастіше спостерігається при хворобах органів кровообігу, серед яких основну роль відіграє хронічна ішемічна хвороба серця. Це є основною причиною ненасильницької смертності не тільки в Україні [3].

Однак, виникнення раптової смерті найчастіше сприяють фактори ризику, які викликають і загострюють перебіг захворювань, що в кінцевому підсумку призводить до смерті. Як показує судово-медична практика, алкогольне сп'яніння є одним з основних і найбільш поширених факторів ризику, який призводить до настання смерті. За останні роки, коли Україна перебуває у стані бойових дій на Сході нашої держави, збільшились випадки алкогольної залежності не лише серед військовослужбовців, але й серед цивільного населення, що може бути обумовлено психоемоційним станом, в якому перебуває населення України. Слід зауважити, що саме на тлі алкогольного сп'яніння судово-медичними експертами часто фіксуються випадки раптової смерті. Це пов'язано з тим, що алкогольна інтоксикація призводить до значних гормональних змін в організмі, особливо у жінок. До патофізіологічних процесів, які відбуваються на тлі алкогольної інтоксикації, відносяться безпосереднє пошкодження кардіоміоцитів, підвищення проникності судин, набряк ендотелію і зміна реакції мікро-судинного русла на звичайні гуморальні агенти [3,4].

Встановлено також значення ніотинової інтоксикації, як фактору ризику розвитку захворювань, які призводять до смерті. За даними ВООЗ, сьогодні куріння є однією з причин, яка обумовлює розвиток численних пухлин, ішемічної хвороби серця, хвороб периферичних судин, органів дихання. Нікотин безпосередньо впливає на ганглії вегетативної нервової системи серця і судин, призводить до ангіоспазму і зміни реологічних показників крові. Тому інфаркт міокарда частіше спостерігається у курців. Згідно даних матеріалів досудового розслідування, раптова смерть досить часто виникає під час або після фізичного навантаження. Це обумовлено невідповідністю фізичного перенапруження функціональними можливостями організму людини, що призводить до функціональних і органічних змін, особливо в органах кровообігу.

Слід зауважити, що раптова смерть може настати і внаслідок психоемоційного

напруження. При цьому на людину впливають як негативні, так і позитивні емоції, тривалі стресові ситуації, нервова перевтома. Психоемоційне напруження безпосередньо діє на стан органів кровообігу. При цьому різко порушуються адаптаційні регуляторні механізми, перш за все, з боку симпатoadреналової системи. Так, в міокарді померлих від психоемоційної перевантаження виявляють характерні вогнищеві зміни адренорецепторів (терміналі), різних відділів вегетативної нервової системи, вогнищеву симпатектомію і стресові пошкодження кардіоміоцитів. Ці зміни призводять до розвитку функціональної нестабільності серця, яка передуює настанню смерті.

До негативних факторів, які також призводять до настання раптової смерті, відносяться неправильне і надмірне харчування, малорухливий спосіб життя. Встановлено також, що раптовій смерті може сприяти переповнення шлунку на тлі захворювань серця. Так, функціонально-морфологічні зміни стінок шлунку, особливо його малої кривизни, викликають вісцеральні рефлексії, які впливають на тонус судин і можуть викликати коронароспазм, порушення ритму діяльності серця.

Розглянуті негативні фактори ризику, такі як алкогольна і ніотинова інтоксикація, надмірне фізичне і психоемоційне перенапруження, неправильне і надмірне харчування, малорухливий спосіб життя.

Висновки

Наведені результати моніторингу випадків раптової смерті свідчать, що незважаючи на патогенетичні прояви фонових станів, що передують їй настанню і їх зв'язку з факторами ризику, раптова смерть населення України, в тому числі і серед військовослужбовців, є статистичним показником, який відображає як рівень здорового способу життя, так і стан здоров'я населення. Таким чином, подальше ґрунтовне наукове дослідження причин та факторів, що обумовлюють настання випадків раптової смерті має велике соціально-економічне значення.

Література

1. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів / За ред. д-ра. Мед.наук, проф. Ю.М.Мостового. – 10-е вид., доп. І перероб. – Вінниця: ДП «ДКФ», 2008. – 528 с.
2. Гончарова В.А. Діагностика швидкої смерті / В.А. Гончарова // Актуальні питання судової експертизи. - Харків, 1998. - С. 73 - 74.
3. Мальцев С.В. Від медико-демографічної констатації до комплексного аналізу раптової смерті від серцево-судинних захворювань / С.В. Мальцев // Актуальні питання судової медицини та експертної практики. - Новосибірськ, 1997. - вип.2. - С. 81- 82.
4. Ліхова С.Я. Насильницька смерть серед жителів м. Києва, які загинули в 2010-2012 роках: причини, тенденції, соціальне значення / С.Я. Ліхова, А.М. Біляков, М.М. Труш // Байкальський кримінологічний журнал, №1 (23), 2013. - С. 107 - 113.